

ضرورت نهادینه‌سازی آموزش طب سنتی ایران در برنامه درسی دانشجویان علوم پزشکی

بهاره یوسف‌ثانی^{الف، ب}، حوریه محمدی کناری^{الف، ج*}

^{الف} مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب ایرانی و مکمل، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

^ب گروه داروسازی سنتی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

^ج گروه طب سنتی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: بهمن ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: بهمن ۱۴۰۴

سردبیر محترم

کنند. با وجود این، برگزاری آموزش‌های کوتاه‌مدت، عملی و مبتنی بر تجربه می‌تواند تأثیر معنادارتری بر نگرش، دانش و آمادگی حرفه‌ای دانشجویان داشته باشند (۲). این مورد در خصوص درس‌های مرتبط با طب سنتی و مکمل در سایر کشورها نیز تأکید شده است (۳-۵).

تجربه اجرای نوآورانه این درس در دانشگاه علوم پزشکی ایران، که به صورت یک دوره فشرده حضوری و در قالب گروه‌های کوچک طراحی شده است، نمونه‌ای قابل توجه از پاسخ خلاقانه به این چالش آموزشی محسوب می‌شود. نتایج مطالعه‌ای که در خصوص ارزیابی اثربخشی این دوره انجام شد، نشان داد که این شیوه ارائه، منجر به درک واقع‌بینانه‌تر دانشجویان از ماهیت علمی و مبتنی بر شواهد طب سنتی، اصلاح باورهای نادرست رایج، افزایش احترام به انتخاب‌های درمانی بیماران و ایجاد نگرش مثبت نسبت به تعامل طب سنتی و پزشکی نوین شده است. دانشجویان همچنین بر ضرورت تداوم این آموزش در دوره‌های عملی و کارورزی، به دلیل نیاز حرفه‌ای آینده خود و اهمیت آن برای پاسخ‌گویی به انتظارات بیماران تأکید داشتند (۶). دانشجویان دانشکده دندان پزشکی بیرجند نیز به همین مورد اشاره کرده‌اند (۷).

افزایش استفاده بیماران از خدمات طب سنتی و مکمل، در کنار توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت مبنی بر ادغام ایمن و مبتنی بر شواهد این رویکردها در نظام سلامت، لزوم آشنایی پزشکان و سایر اعضای تیم سلامت با مبانی علمی طب سنتی ایران را بیش از پیش برجسته کرده است. در این میان، آموزش دانشگاهی هدفمند می‌تواند نقشی کلیدی در ارتقای سواد حرفه‌ای، کاهش سوءبرداشت‌ها و تضمین ایمنی بیماران ایفا کند (۱).

در سال‌های اخیر، درس دو واحدی طب سنتی ایران به عنوان واحد درسی نظری اجباری در برنامه آموزشی برخی رشته‌های علوم پزشکی کشور اعم از پزشکی، دندان پزشکی، داروسازی، پرستاری، مامایی، فیزیوتراپی و تغذیه گنجانده شده است. با این حال، نحوه ارائه این درس در قالب کلاس‌های صرفاً نظری و محدودیت در بهره‌گیری از محیط‌های بالینی و عملی، اثربخشی آموزشی آن را با چالش‌هایی مواجه کرده است. شواهد حاصل از مطالعات آموزشی نشان می‌دهد روش‌های آموزش سنتی (سخنرانی محور) به تنهایی نمی‌تواند مهارت‌های پیچیده، تفکر انتقادی و سازگاری با مسائل نوظهور را در دانشجویان ایجاد

Please cite this article as:

Yousefsani B, Mohammadi Kenari H. The necessity of institutionalizing traditional Persian medicine education in the curriculum of medical sciences. *Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine*. 2025;16(4):1-2.

Copyright: ©Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

کنترل‌شده، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است (۸). همچنین گنجانیدن دوره کارورزی یک تا دو هفته‌ای اختیاری برای دانشجویان پزشکی جهت تثبیت آموخته‌های درس نظری می‌تواند مؤثر باشد. چنین رویکردی می‌تواند ضمن ایجاد تنوع معنادار در کوریکولوم، به افزایش پاسخ‌گویی اجتماعی دانشگاه‌ها، تقویت ارتباط میان پزشکی نوین و طب سنتی مبتنی بر شواهد و ارتقای آمادگی حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان برای مواجهه با واقعیت‌های نظام سلامت منجر شود. درنهایت، بهره‌گیری از تجارب موفق موجود و تبدیل آنها به سیاست‌های آموزشی ملی، فرصتی ارزشمند برای ارتقای کیفیت آموزش علوم پزشکی و هم‌راستاسازی آن با نیازهای واقعی جامعه و توصیه‌های بین‌المللی فراهم می‌آورد.

تضادمنافع

این نوشتار هیچ‌گونه تضاد منافی ندارد.

لذا آموزش طب سنتی، اگر به‌درستی طراحی و اجرا شود، نه تنها موجب تضعیف رویکرد پزشکی مبتنی بر شواهد نمی‌شود، بلکه می‌تواند با تبیین مرزهای علمی، توجه به تداخلات دارویی و ایمنی بیمار و معرفی نقش متخصصان طب سنتی، به ارتقای تصمیم‌گیری بالینی آگاهانه کمک کند. این موضوع به‌ویژه در شرایطی اهمیت می‌یابد که استفاده از طب سنتی و گیاهان دارویی، که ریشه‌ای دیرینه در فرهنگ ایرانی دارد، به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از درمان بیماران مطرح است و از سوی دیگر ارائه خدمات طب سنتی توسط افراد غیرمتخصص و برداشته‌های غیرعلمی در جامعه، می‌تواند سلامت بیماران را تهدید کند.

به نظر می‌رسد نهادینه‌سازی درس دو واحدی طب سنتی ایران در برنامه درسی رشته‌های علوم پزشکی، همراه با بازطراحی شیوه ارائه آن با در نظر گرفتن شرایط یادگیری بزرگسالان، به صورت ترکیبی از آموزش نظری، کارگاهی و مواجهه عملی

References

1. World Health Organization. Traditional and complementary medicine in primary health care. World Health Organization; 2019.
2. Soliman M, Bilszta J. Teaching complementary and alternative medicine in undergraduate medical education: A scoping review. *International Journal of Medical Education*. 2021 Jul 27;12:140.
3. Chitindingu E, George G, Gow J. A review of the integration of traditional, complementary and alternative medicine into the curriculum of South African medical schools. *BMC Medical Education*. 2014 Feb 28;14(1):40.
4. Templeman K, Robinson A, McKenna L. Student identification of the need for complementary medicine education in Australian medical curricula: A constructivist grounded theory approach. *Complementary Therapies in Medicine*. 2015 Apr 1;23(2):257-64.
5. Mwaka AD, Tusabe G, Garimoi CO, Vohra S, Ibingira C. Integration of traditional and complementary medicine into medical school curricula: A survey among medical students in Makerere University, Uganda. *BMJ Open*. 2019 Sep 1;9(9):e030316.
6. Eghbalian F, Mohammadi H, Jamshidi AH, Taghavinia M. Innovation in how to present a lesson on traditional Persian medicine: Explaining the experiences of medical students. *BMC Medical Education*. 2025 Jul 1;25(1):863.
7. Abbaszadeh H. Dental students' viewpoints on traditional medicine course after presenting for the first time in Iran. *Future of Medical Education Journal*. 2020 Jun 1;10(2).
8. Cutrer WB, Atkinson HG, Friedman E, Deiorio N, Gruppen LD, Dekhtyar M, *et al*. Exploring the characteristics and context that allow master adaptive learners to thrive. *Medical Teacher*. 2018 Aug 3;40(8):791-6.